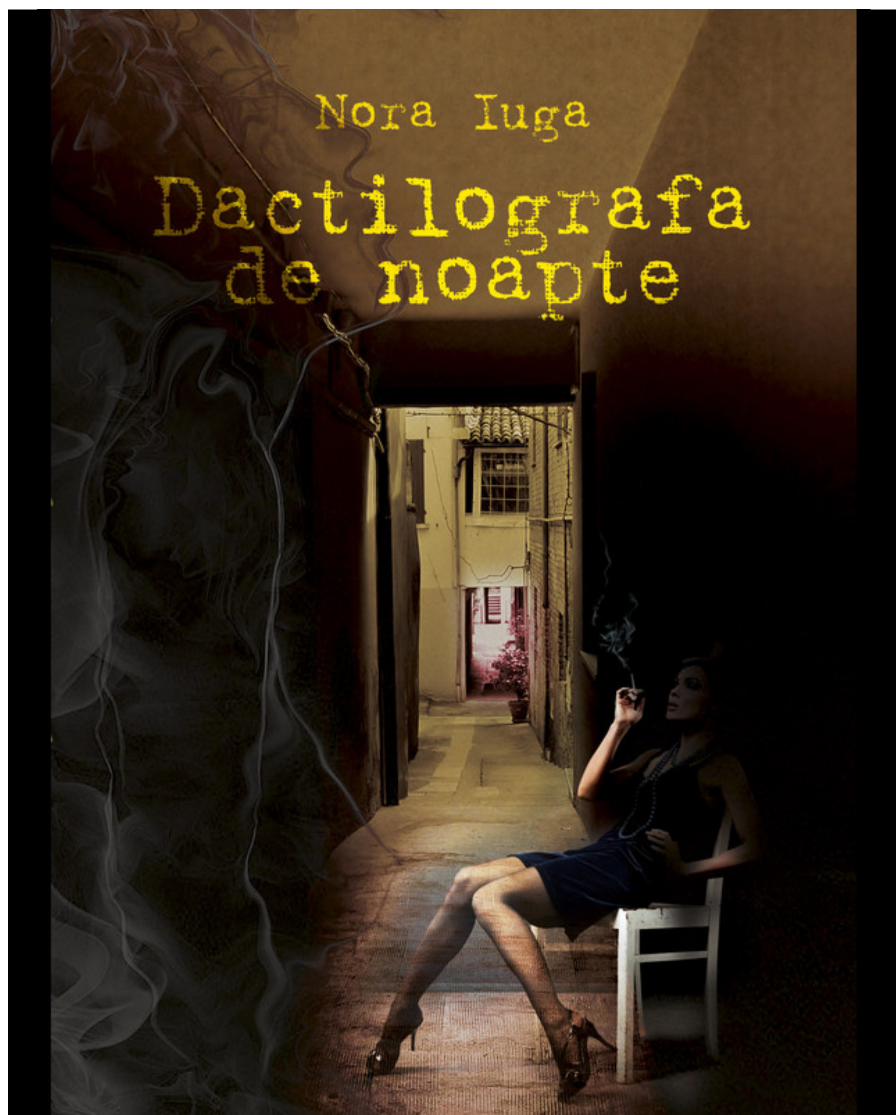

Nora Iuga
Dactilografa de noapte

casa de pariuri literare

Nora Iuga
Dactilografa de noapte

Dactilografa de noapte de Nora Iuga
prefaţă de Cristina Ispas
seria Poezie | colecţia Reeditări

www.cdpl.ro | editura@cdpl.ro
tel.: 0741.587259; 0726.407349

editor: Cristian Cosma (un cristian)
producţie: Victor Jalbă-Şoimaru

ISBN: 978-606-92543-3-2

elefant.ro

Nora Iuga, poetă, prozatoare şi traducătoare, este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Volume publicate: *Vina nu e a mea* (Editura Pentru Literatură, 1968); *Captivitatea cercului* (Editura Cartea Românească, 1970); *Scrisori neexpediate* (Editura Cartea Românească, 1978); *Opinii despre durere* (Editura Cartea Românească, 1980, Premiul Uniunii Scriitorilor din România); *Inima ca un pumn de boxeur* (Editura Cartea Românească, 1982); *Piaţa Cerului* (Editura Cartea Românească, 1986); *Cîntece* (Editura Cartea Românească, 1989); *Săpunul lui Leopold Bloom* (ediţia I, Editura Cartea Românească, 1993; ediţia a II-a, Editura Polirom, 2007; Premiul Uniunii Scriitorilor din România); *Dactilografa de noapte* (ediţia I, Editura

Cartea Românească, 1996; ediţia a II-a, Casa de pariuri literare, 2010); *Spitalul manechinelor* (ediţia I, Editura Universal Dalsi, 1998; ediţia a II-a, Casa de pariuri literare, 2010); *Capricii periculoase* (Editura Vinea, 1998); *Inima ca un pumn de boxeur* (Antologie – Ediţii definitive, Editura Vinea, 2000); *Sexagenara şi tânărul* (ediţia I, Editura Albatros, 2000; ediţia a II-a, Polirom, 2004; Premiul Uniunii Scriitorilor din România); *Fasanenstraße 23 – O vară la Berlin* (Editura

Vinea, 2001); *Autobuzul cu cocoşaţi* (ediţia I, Editura Vinea, 2001; ediţia a II-a, Editura Charmides, 2010); *Lebăda cu două intrări* (Editura Vinea, 2003); *Fetiţa cu o mie de riduri* (Editura Cartea Românească, 2005; Premiul revistei *Cuvântul*); *Hai să furăm pepeni* (Editura Polirom, 2009). În 2007, a primit Premiul Friedrich-Gundolf, oferit de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung,

o recompensă care se acordă tuturor celor care contribuie la răspîndirea culturii germane în lume. În perioada 15 mai 2009–15 mai 2010, a beneficiat de cea mai importantă bursă oferită de statul german unui scriitor străin: Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD).

A tradus din August Strindberg, E.T.A. Hoffman, Friedrich Nietzsche, Knut Hamsun, Barbara Bronnen, Elfriede Jelinek, Herta Müller, Ernst Jünger, Oskar Pastior, Günter Grass, Aglaja Veteranyi.

„Viaţa era frumoasă / şi cîinele bolnav”

S-a scris mult, şi înverşunat, la începutul anilor 2000, cînd debutau Elena Vlădăreanu şi, mai tîrziu, Oana Cătălina Ninu şi Miruna Vlada, despre influenţa pregnantă pe care a avut-o asupra poeziei lor opera Angelei Marinescu. Asimilată unui expresionism *hard*, Angela Marinescu nici nu putea lipsi din pleiada de influenţe, mai mult sau mai puţin asumată de noua generaţie, din care mai făceau parte Ion Mureşan, Mariana Marin şi Ioan Es. Pop. Deşi unii critici au considerat-o pe Nora Iuga, exponentă a aceleiaşi promoţii ’70 ca şi Angela Marinescu, un reper tutelar la fel de important pentru „noua lirică feminină”, autoarea *Fetiţei cu o mie de riduri* şi-a cîştigat mai degrabă prietene printre tinerele poete, decît propriu-zis emuli. Ceea ce este perfect explicabil. Poetele noului val îşi făceau debutul în plină angoasă postrevoluţionară, în vîrtejul tranziţiei, se simţeau încă datoare să lupte cu o societate confuză şi perversă, parcă lipsită de orice fundamente morale, iar revolta, deşi de genul feminin, s-a dovedit de cele mai multe ori mutilantă pentru feminitate. Simone de Beauvoir, în *Al doilea sex*, remarca că principala greşeală pe care o comit femeile (e adevărat însă că scriitoarea franceză făcea trimitere exactă la curentele feministe), atunci cînd se angajează în luptă împotriva bărbaţilor, este aceea de a uza tocmai de armele adversarului, feminitatea terminînd, culmea!, prin a fi repudiată. Revenind de pe aceste poziţii la cele două poete şaptezeciste, Angela Marinescu şi Nora Iuga s-ar situa exact la polii opuşi ai senzualităţii / sexualităţii: Angela Marinescu la polul *hard*, acolo unde senzualitatea se simte deopotrivă traumatizată şi traumatizantă, iar Nora Iuga la polul *soft*, acolo unde aruncată în joc este, dimpotrivă, feminitatea considerată slabă, frivolă, uşuratică, superficială, din perspectiva căreia singura traumă care se face simţită este cea a îmbătrînirii. De asemenea, dacă în cazul Angelei Marinescu poezia pare a fi rezultatul exacerbării vieţii interioare, extrăgîndu-se din intimitatea obscură a eului, Nora Iuga se lasă furată mai mult de construcţia caleidoscopică a lumii, de piesele ei disparate, de spectacolul extravagant şi grotesc, de tot ceea ce este bizar, excentric, de instantaneele excesive, simţindu-se cel mult captivată, dar niciodată captivă, mai mult alunecînd pe suprafaţa tuturor acestor oglinzi deformatoare, decît tăindu-se în

cioburile lor. În timp ce miezul poeziei Angelei Marinescu este reprezentat de carnea tare şi dură, de sexul devorator, la Nora Iuga erotismul, care îi fecundează de la un capăt la altul opera, beneficiază de toate atributele deplinei feminităţi, pe care tinerele poete (mai puţin totuşi Miruna Vlada, care are ceva mai multe afinităţi cu poezia Norei Iuga decît colegele sale de generaţie) o resping.

În *Dactilografa de noapte*, perspectiva este cea care va fi reluată de către autoare şi mai tîrziu, în miniromanul *Sexagenara şi tânărul*, aceea a femeii ajunse la vîrsta senectuţii, caracterizată înainte de toate de o senzualitate explozivă, deşi rămîne în acelaşi timp perfect conştientă de propria detracare şi decrepitudine: „faţa ta caraghioasă rătăcită printre tarabe/ocolită de tocmelile muşteriilor/– nici un ştergător de parbrize/nu poate spăla aerul/de această imagine –/o doamnă bătrînă cu o tocă neagră/fără sex-appeal şi fără resurse/într-o piaţă cît burta căscată/în hoitul oraşului//ce vreţi/viaţa era frumoasă/şi cîinele bolnav" (*băteam străzile seara la ora cinci*). Ce trebuie spus însă de la bun început este că la Nora Iuga discursul nu alunecă niciodată în bezna patetismului, deşi de multe ori poate părea aşa, ci rămîne mereu luminat dintr-o parte, de obicei de o asociere inedită de termeni sau imagini, în tradiţie suprarealistă, denotînd interesul încă la cote maxime al eului lacom în primul rînd de realitate pentru propria implicare creativă şi totodată incapacitatea simţurilor de a se lăsa anihilate: „aveam douăzeci de ani/şi ultimul domn era aruncat la canal/aveam treizeci patruzeci cincizeci de ani/şi domnii se ispràviseră/băteam străzile seara la ora cinci/adulmecam după o dîră de naftalină/drogul perfect pentru o beţie aristocratică//veţi spune bătrîna asta îi imită pe tineri/bătrîna asta e mai ridicolă/decît un papagal pe rotile//ultimul succes a fost/împreunarea minciunii cu vulgaritatea/cele două maimuţe ale mortului". Deşi sub impresia fatalităţii, eul constructor al acestui univers romantic-decadent pare că mai mult descrie, decît simte, fatalitatea, acesta fiind de fapt efectul unei subtile tensiuni între jocul autoironiei şi cel al ironiei, ce ajung să se anuleze una pe alta, „dactilografa" dispreţuindu-se în egală măsură pe sine pentru decăderea fizică, dar dispreţuindu-i în acelaşi timp şi pe cei care o judecă numai după această carcasă uzată, pe care e nevoită s-o poarte peste tot, dar sub care ea ştie că se ascunde un elan vital debordant. De aceea, deşi lumea care se profilează în poemele Norei Iuga este o lume de jos, slabă, urîtă, o

lume a circului scăpătat (*circul*, *tîrgul* etc. apar de mai multe ori în poeme), nu-i lipseşte totuşi strălucirea, datorată în primul rînd faptului că penibilul este întotdeauna asumat, devenind astfel inofensiv, inoperant ca element devorator al vieţii interioare: „profită de timp leonora/[…] fă o demonstraţie la trapez/fii o balerină ridicolă şi fără dinţi//îmbracă-ţi rochia neagră de măicuţă/e prea mult roz în catedrală/şi fiecare formă ca o piatră/se dă de-a dura în piaţa mare/superba călătorie continuă/navigăm în stînga lui zero”. Şi tot de aceea bătrîneţea nu va fi niciodată asociată la Nora Iuga cu înţelepciunea, cu serenitatea, ci cu senilitatea, cu ridicolul, fiind mereu analizată mai înainte de toate din punct de vedere fizic (lucru implicit pentru o senzuală), în timp ce psihicul, animat mereu de acelaşi puternic ferment care este instinctul erotic, rămîne rătăcitor undeva în alte vîrste: „azi noapte l-am visat pe liiceanu/avea o cămaşă albă apretată/îngheţa totul în jur/”ai un creier frumos„/mi-a spus/vedeţi şi dumneavoastră/cu ce se poate lăuda/o femeie” (*punct*). Autoironia se ridică la cote maxime în asemenea versuri, deşi este limpede că tocmai „creierul” a rămas acum singurul capabil să menţină capacitatea de seducţie la cote acceptabile. Fără „creier”, fără „minte”, adică, în ultimă instanţă, fără eros sau fără poezie (de la un moment dat echivalenţa se impune), n-ar mai urma decît întunericul, moartea: „şi m-am pomenit că mi s-a scurtat sufletul/că mi-a ieşit din minte frumuseţea/că sînt o veşnicie fără calităţi” (*noaptea ferigile*).

„Creierul” nu dezamăgeşte însă, el se menţine în priză, rămînînd perfect cablat la energiile erotice care curg prin venele lumii, iar de aici rezultă poezia: „toate acele capete închise toţi acei zimţi îmbucaţi/la încuietoarea memoriei/– o femeie mică mătăsoasă ca o lăptucă/întinsă pe covertă printre marinari –/îşi lua îndreptarul ortografic ortoepic/şi de punctuaţie şi căuta cum se scrie un cuvînt”. Poezia este locul unde totul se întîmplă încă, tărîmul unde realitatea, fie mediată, filtrată prin memorie, fie imediată, directă, se întîlneşte cu fantasticul, unde amintirile se întîlnesc, iarăşi în cel mai pur spirit suprarealist, cu fantezia. De altfel, suprarealistul însuşi prin excelenţă Gellu Naum este chemat şi el într-un poem: „tu îngropato mi-a strigat atunci gellu naum/şi mi-a băgat pe gît un pumn de frunze/ce verde agonie închipuieşte-ţi/ce verde agonie.” Remarcam mai

devreme că există în orice situaţie, oricît de teribilă, de dramatică poate părea ea, nu numai o scăpare pentru poetă, dar chiar

o posibilitate de a bifa un moment extatic. Nora Iuga deţine această putere, care este totodată şi o credinţă, de a inerva cu viaţă chiar şi cel mai mort tablou.

În concluzie, nimic nu cred că defineşte mai bine poezia Norei Iuga decît aceste versuri: „Viaţa era frumoasă/şi cîinele bolnav”. Chiar şi fanteziile propriu-zis erotice ale *dactilografei de noapte*, care sînt de fapt un fel de reactivări ale acelor fantezii pe care le putem numi deja *clasice*, femeia visîndu-se pe

rînd prostituată şi călugăriţă („nimic nu-şi dorise mai mult/decît să facă penitenţă-ntr-un bordel/şi după aceea şorţuleţul negru/cordeluţa mierea cîntînd cristalin/în confesional” (*frumoasă încordată întinsă pe apă*), femeie-soldat („de fapt eram o femeie soldat/descindeam din romanele lui kundera/aveam vocaţia sacrificiului/îmi plăcea să pierd războiul//mi-amintesc că într-o vară/am avut deodată revelaţia/că cineva îmi scrie pe creier/atît de repede că nu apucam/să citesc tot şi rîndul/dispărea ca la cinematograf” (*aici piciorul calcă în gol*), femeie-pisică etc., vin tot în completarea acestei idei. „Clasicitatea” lor este încă un semn că erosul care hrăneşte poezia Norei Iuga nu este unul inductor de nevroză, insalubru, vinovat, ci unul salubru, inductor de energie pozitivă, ceea ce o şi singularizează pe poetă în peisajul liricii feminine (şi acest „feminine” este chiar necesar aici) contemporane. La fel cum o singularizează acea viziune a lumii care, deşi limitată, redusă la cadrul unei scene sau al unui tablou, nu trebuie luată drept o viziune întunecată. Pînă la urmă, după cum importantă este nu vîrsta femeii, ci pofta ei de viaţă, la fel de importantă este exclusiv energia care traversează încontinuu lumea, şi nicidecum dimensiunea ei: „şi nu ştiu rama acestui tablou/dacă strînge drama la centru/sau o trage spre margini”. Atunci cînd nu eşti foarte sigur de centralitatea propriei drame, drama deja a trecut.

Cristina Ispas

În amintirea lui Nino
care trăieşte în acest volum

băteam străzile seara la ora cinci

să stai ca o umbră sub clopotul verii
faţa ta caraghioasă rătăcită printre tarabe
ocolită de tocmelile muşteriilor
— nici un ştergător de parbrize
nu poate spăla aerul
de această imagine –
o doamnă bătrînă cu o tocă neagră
fără sex-appeal şi fără resurse
într-o piaţă cît burta căscată
în hoitul oraşului

ce vreţi
viaţa era frumoasă
şi cîinele bolnav
eu n-am mîncat struguri
cînd era vremea strugurilor
aveam demnitatea mea:
nu-mi plăcea să cînt în cor!
(mă dădeam în leagăn
alternam extremele
să pot visa centrul
acea normă vagă
a unui instinct oscilant)

aveam douăzeci de ani
şi ultimul domn era aruncat la canal
aveam treizeci patruzeci cincizeci de ani
şi domnii se isprăviseră
băteam străzile seara la ora cinci
adulmecam după o dîră de naftalină
drogul perfect pentru o beţie aristocratică
pleca din mine lumea
plecau convoaiele lungi
feţe scurte pătrate feţe întoarse pe dos
feţe turtite în carlinga istoriei
se-adună rugina pînă acoperă şi ispiteşte
vulnerabilitatea cum creşte zahărul

sub pielea încreţită a fructului
cum crapă carnea ca un steag găurit
între noapte şi ziuă se-ntîmplă totul
fără să se întîmple nimic o veşnicie
răsturnată cu susul în jos
de fapt acelaşi nisip curgînd
în cealaltă jumătate a clepsidrei

superbul yellow submarine coboară spre eşafod
începe numărătoarea inversă
underground independent
stindarde moderne
veţi spune bătrîna asta îi imită pe tineri
bătrîna asta e mai ridicolă
decît un papagal pe rotile
de parcă ochii mei au uitat
dactilografa de noapte
şi domnii somnoroşi
pătrunşi clandestin în garsonierele poeziei
de parcă eu n-aş vedea break-ul umbrelor pe pereţi
şi dialectele anglo-saxone
muşcîndu-mi memoria

ce aproape de mine-i veneţia
imperturbabilă şi resemnată
exersînd în fiecare dimineaţă
ţinuta dreaptă în faţa plutonului de execuţie
şi toate aceste amplificări sau reduceri ale corpurilor
nu sînt concesiile imaginaţiei
nici scuze nici explicaţii
doar amprentele degetelor
pe un tron devastat
iată în sfîrşit o patrie
indescifrabilă ca semnătura unui analfabet
un steag dubios se leagănă
între exploziile simulatoarelor
şi zelul voios al armatelor represive
stau la catafalcul mileniului
ultimul succes a fost
împreunarea minciunii cu vulgaritatea

cele două maimuţe ale mortului
şi totul e la locul lui
nu s-a schimbat nimic
se poate merge de mînă cu umbra
laolaltă cu peştele
se poate tăcea
în această apă tulbure ca o mirare
se poate adormi
ţinînd în poală
căţelul speriat al duplicităţii
pe geam se preling
epocile roşii provocatoare
întoarce clopotul cu gura în sus
toarnă în el această alarmă

iluzia unei bătrîne

ce înseamnă pentru tine
ora unsprezece noaptea pe malul mării
cînd luna are un halou suspect
ca gluga trasă strîmb
pe capul ras
şi numeri cum se-aprinde
şi se stinge farul
intimidînd iluzia unei bătrîne
cum în cazărmi soldaţii
povestesc de slujnice
cu largi cămăşi de pînză
sînt animale care plîng
sînt pietre care se trezesc
într-o alarmă nouă
sînt semne totdeauna
ca încheieturile vinete
ale unor mîini îmblînzite
e ţipătul gîndului unde norii sfîrşesc
aleargă un băiat pe plajă
şi-n urma lui înceata
înaintare a moluştei

superba călătorie cu donna angelicata

vai, a murit nervul tău leonora
frivolul nerv care-ţi şedea atît de bine
şi tu inconştiento încă speri
pentru că mîine se sfîrşeşte anul
şi vin colindătorii
vine camionul verde
ne îmbarcăm pentru cythera leonora
călărim un vultur cu picioare de capră
călărim un muson necunoscut
care taie oceanul în două
sînt indii acolo şi alge
seara coboară devreme
profită de timp leonora
profită de lentila fixată
perfect pe vînătaia amurgului
fă o demonstraţie la trapez
fii o balerină ridicolă şi fără dinţi
fii încă acea donna angelicata
a profesorului călinescu
stai jos leonora
n-ai învăţat pentru azi
coruri de ministranţi prin localuri
cîntă blonzi şi tenori
au lese pentru toate măsurile
atacă acutele cu deosebită îndemînare
bemolii şi diezii tremură
bemolii şi diezii asudă
cine mai face dragoste leonora
cine-şi mai dă jos de pe ea ciocolata
şi înnebuneşte cofetăriile
ai auzit ficţiunea lătrînd pe băncile goale
şi labele ei păroase frămîntînd noaptea
cum strugurii negri în teascuri
şi tu leonora
nevinovatele tale jucării
puse la dispoziţia criticilor literari
pentru psihanaliză

las c-o să vină bau-bau
şi-o să taie panglica
şi-o să deschidă uşa
priviţi banchetul acesta
cînd vulpea se-ntoarce la vizuina ei
cînd frica se deşartă ca o clepsidră
cînd toţi rîd
pentru că fericirea există pe toate drumurile
şi ăştia micii aplaudă cu manşetele
şi-ţi înfig bolduri în pernuţa obrajilor
să te-nveţi minte odată leonora
o umbrelă reparată e plină de riscuri
sub ploaia ironică aceste zîmbete
au un aer irezistibil
de cocoş cu gîtul tăiat
e clar se loveşte cu flori
se loveşte cu fructe şi scuze
dragoni pictaţi mănîncă cerul
şi-adorm ca nişte prunci
la sînul candelabrelor
să nu te doară carnea leonora
cu care-ai învelit o rasă veche
să nu te doară pîinea şi circul
din care ai muşcat
balta sub ghetele tale se tulbură
la fund sînt balurile du-te acasă!
îmbracă-ţi rochia neagră de măicuţă
e prea mult roz în catedrală
şi fiecare formă ca o piatră
se dă de-a dura în piaţa mare
superba călătorie continuă
navigăm în stînga lui zero
fă-ţi rugăciunea leonora
fă-ţi ghiozdanul
periferiile sînt pline şi-o să ningă
ascultă cum grăieşte zarathustra
din podul lui cu scoarţe olteneşti

punct

azi noapte l-am visat
pe liiceanu
avea o cămaşă albă apretată
îngheţa totul în jur
„ai un creier frumos”
mi-a spus
vedeţi şi dumneavoastră
cu ce se poate lăuda
o femeie

au ralentí

sigur c-am vrut şi eu
să întîlnesc un tigru cu o floare în gură
într-o junglă ademenitoare
sigur c-am vrut şi eu
sub biciul cuvintelor
atît de confuză şi falsificată
să mă trezesc că-mi face cineva cu mîna
din înghesuiala de fuste şi de soldaţi
sînt spaţii comprimate în hărţi
sînt case mari cu ferestre rău prevestitoare
ca nişte măşti
sînt patefoane vechi cu pîlnii care înghit
kilometri de tăcere
şi-ncep să desluşesc arcuşele acelea tăind calea
micului ratat care se zbate
să moară au ralentí
tu îngropato mi-a strigat atunci gellu naum
şi mi-a băgat pe gît un pumn de frunze
ce verde agonie închipuieşte-ţi
ce verde agonie

doar pentru că pur şi simplu era beznă

cine i-a dat drumul vulpii
bătrîne
cînd găinile albe scurmau pămîntul sub lună?
cine din nepăsare a lăsat
fierul să cadă în rugina lui
sau din lene sau din pudoare
nu s-a mai aplecat să ridice
moneda căzută
eu sînt un palmier rătăcit
pe marginea gîrlei
printre măruntaiele animalelor sacrificate
sînt un căluţ negru cu alb
care iubeşte şi plînge

noapte adîncă noapte dublă
pentru ochii mei amîndoi
ca o roată s-a desprins
frumuseţea de mine
şi stă acolo pe şosea
o amărîtă de fată
silită să facă autostopul
parcă-s închisă într-o pîine neagră
uitată printre animale
şi nimeni nu-şi mai scoate ciorapii
nimeni nu-şi mai depune ouăle
într-o capelă franciscană

tropăi de la dreapta la stînga
în staţie
îmi încălzesc mîinile
se duc simţurile unul cîte unul
cum pleacă spectatorii la mijlocul piesei
cineva o să-mi scuture cearceafurile
şi somnul meu va invada oraşul
cu frunze veştede
o bizară moarte roşcată
în care mai pîlpîie

sporadica blîndeţe a unui felinar

aici piciorul calcă în gol

altădată casele erau mai mari
oamenii mai frumoşi
şi pe cer apăreau semne
care anunţau o schimbare
ochii mei erau mai încăpători
şi jaguarul şi capra
se jucau în ei
fără să le pese de bariera lăsată
era întotdeauna un claxon prin preajmă
dar termitele urcau
pe oglinda retrovizoare

aici s-ar putea pune punct
ar spune prietenul meu poetul
aici piciorul calcă în gol
ca la întreruperea curentului
ca aplauzele în pauza dintre părţile unei simfonii

ieri căutam încă pasărea paradisului
mă duceam cu tata dincolo de aerodrom
să vedem aeroplanele
reclame uriaşe ne trăgeau de glezne
spre marile spectacole ale lumii
de fapt mergeam la birou
îmi despachetam intimităţile
mici suveniruri aduse din orient

de fapt eram o femeie soldat
descindeam din romanele lui kundera
aveam vocaţia sacrificiului
îmi plăcea să pierd războiul
de multe ori înţelegeam greşit unele lucruri
o confuzie poate fi mai ameţitoare
decît un vis
te goleşte de tine
şi te umple cu altcineva
cum nisipul şi ceaţa se împerechează

pe ţărmuri
şi ţările plate se încolăcesc în cochiliile lor

trebuie să recunosc sînt zile cînd bat cîmpii
cînd mi se pare că lucrurile se însufleţesc
şi aleargă ca norii pe şinele orizontului
pe ploaie nimic nu-i mai nou decît ploaia
şi cînd mă pierdeam prin periferii
mă strigam întoarce-te vino înapoi te iubesc
apoi mai era şi nenorocita asta de poezie
diferenţa de nivel dintre cer
şi gaura din perete
mi-amintesc că într-o vară
am avut deodată revelaţia
că cineva îmi scrie pe creier
atît de repede că nu apucam
să citesc tot şi rîndul
dispărea ca la cinematograf
şi dacă mă gîndesc bine
cu dragostea era la fel
cînd mă visam cu un bărbat
mereu trebuia să fie ceva
să ne acopere obrazul
trenuri secrete ne poartă
spre regiunile verzi
cu legătura pe ochi
pui mîna pe culoarea cîştigătoare
oare în afară de frumuseţe
cîte promisiuni de fericire mai rămîn disponibile?

dar sînt zile cînd dumnezeu
te ţine pe palme
cînd poţi să ai încredere
că nu vine cutremurul
cînd pierzi un post de corector
şi cîştigi concursul de manechine
în sala de jocuri
bilele de biliard se ciocnesc
ca nişte cupe de şampanie
imprevizibilele atingeri ale tacului

te împing într-o rezervaţie
unde nu se vînează

sînt făpturi înzestrate cu darul vorbirii
femei translucide şi reci ca nişte egrete
sînt superbe corcituri de rase canine
şi umblători pe apă într-un palid ritual

noapte cu ore mici
paharul cu gin răsturnat pe marginea mesei
şi muzica lui Bon Jovi
pletele lui măturînd bulevardul
vei scrie mai tîrziu
„cosmosul e romanul lui dumnezeu”
conversaţii intrigi monologuri
o zonă rarefiată în care
constaţi că ai uitat să vorbeşti
şi în dimineţi transparente de vară
te trezeşti uneori cu imaginea ta
ca un cuvînt care-ţi tace pe buze

şi acum mortul ăsta frumos
cu care-mi împart casa
care primeşte reviste din ţări îndepărtate
şi felicitări de ziua onomastică
mortul ăsta frumos care a rămas
în intimitatea mea
culcuşul unde te ascunzi şi torci
e un răsfăţ al solitudinii
ai vrea să scrii despre copilărie
despre privilegiul de a nu şti
cum pleacă cineva fără să plece
ţi-ar trebui o pelerină cu glugă
pe care să o porţi
cu tine în servietă
şi să nu rişti nimic
ai vrea să faci o petrecere
de pildă să încerci pălării
sau să călătoreşti noaptea
într-un tramvai gol

să vezi pe geam o fată
şi un băiat dansînd
„soare şi carne” era titlul unui poem
o confuzie o minunată definiţie
a dansului
doi orbi prinzîndu-se de mînă
în faţa muzicii
şi-apoi firave ierburi
nici nu ştiu cum mi-a venit ideea
după toate experienţele
aceste balansoare devin plăcute

există o stare a aerului
care se poate numi nostalgie
şi pentru mine provine dintr-o zonă baltică
o frică de dorinţă
singurul lucru curat înainte de bătrîneţe
văd vapoarele legănîndu-se grele
sub soarele incontinent
un sentiment de veşnicie
tăind deşertul coapsa unei femei adormite
recunosc
anumite privelişti
îmi deformează optica
nu-mi pot pipăi eroziunile creierului
am mai puţine certitudini
decît un ou care gîndeşte

pe vremuri aveam un binoclu de cîmp
măream cu el toate obiectele
şi deasupra acoperişurilor
începeau grădinile
aşa cum nisipul ajunge la sticlă

mirat de parcă te-a atins o lebădă

sînt întîmplări rele
cînd treci strada
cînd deschizi o sticlă de bere
cînd trandafirul te închide
în carcera lui
sînt camere în care eşti văzut
oricît te-ai baricada
oricît ai pune feţe străine
la geamuri
ei îţi adulmecă vulnerabilitatea
înfig dinţii în creierul tău
îţi înfulecă gîndurile

stai întins în pat
ţii într-o mînă un soare într-o mînă o lună
măşti totemice
— linguriţa se loveşte de paharul cu ceai –
te trezeşti brusc
mirat de parcă te-a atins o lebădă

şi asta ce mai e
întrebi rîzînd

un cap rostogolit
în libertatea încremenită

relicve din epoca roz

„şi acum singur cu plăcerea mea
în vitregiile cerului“
nonsensul poetului
şi această limbă albă
ca o stalactită de sare

madonna la tine se roagă
copiii străzii
care eşti la fel de dubioasă
cît poate fi o conservă de peşte
prea mult mărunţiş în puşculiţele milei
şi altruismul – se ştie –
trage greu la cîntar
unde-s îngerii în pijamale de altaz
cu picioarele lor moi şi dulci
topindu-se în cuptoarele oraşului
relicve din epoca roz
cînd la curse
se făceau pariuri la umbra
fetelor în floare
dincolo de graba păianjenului
de maniacii răspîndiţi pe plăji clandestine
văd acele coşciuge premature
înaintînd în deşert
ce n-aş da să-mi iau
cameleonul în braţe
să port iar culorile tinerilor
dar s-a murdărit curăţenia
şi lin cade funinginea
ca o voaletă
pe ochiul verde al memoriei

antract

poate mai scrii o poezie mică mică
să-ţi umple restul paginei
poate mai trişezi cu poza
de la douăzeci de ani
de dimineaţa pînă seara
te asurzeşte toba de tinichea
a piticului
şi-ai vrea să-mi scrii într-o limbă
necunoscută
să nu se vadă cum ţi s-a urîţit creierul
şi cum a început să muşte
dar furia cunoaşte puţine cuvinte
e ca o casă fără geamuri

reîntoarceri în piaţa cerului

13–15 iunie 1990

1. orice nasture făcut e să cadă
dar eu mă încăpăţînam să rezist
mă duceam în fiecare sîmbătă la cinematograf
şi mă sărutam pe întuneric cu toni
aveam şi eu semnalmentele mele particulare
o linie trasă în dreptul rubricii
şi dincolo de barieră
un cîmp de zăpadă

2. în întuneric drumurile se desfac
eu totdeauna numai pentru mine am vorbit
pe cine interesează azi un muzeu de intimităţi
unde paznicii dorm cu venele tăiate
à vingt ans j'étais déjà perdue
zefirul şi mierla îmi ciuguleau
din urechi cuvintele
pleca din mine lumea
plecau marfarele lungi
convoaie de prizonieri
de călugăriţe de circari
o migraţie a vocilor spre norduri
spre marile erori ale limbilor
şi-n vara galbenă
unde vîntul sucombă
lăsîndu-şi lapţii pe terasamente
o colonie de semne şi priviri

3. ai să mori! îmi spui noaptea
cînd visul e singura carte necenzurată
ai să mori ca un peşte
în cada albă
sub duşul dătător de speranţă
scene vesele cu bărbaţi şi femei
orgii nupţiale într-un acvariu
şi secreţiile sepiei înghiţind

superbele balansuri ale sexului

4. primeam scrisori de la oameni
care mă iubiseră de mult
răsplata tîrzie şi periculoasă
a cercurilor închise
perfida lor generozitate
baricadează-te îmi spuneam
în faţa reformatorilor
în faţa acestor priviri
în care lacurile albastre
se tulbură de o vegetaţie suspectă
şi frînghia ce ţi-e aruncată în urmă
se rupe exact deasupra prăpastiei

5. din zece în zece ani
o revoltă a glandelor
şi eu aici în oglindă
cu fardurile şi corsetele
mă încăpăţînam să rezist
mă duceam în fiecare sîmbătă la cinematograf
şi mă sărutam pe întuneric cu toni
înaintea vacanţei mă simţeam solidară
cu hîrtia de turnesol
dimineaţa îmi trăgeam pe mine
un trup mai tînăr şi marea
asemeni cerului mă primea
în confreria ei cu făţărnicie
carnea jura că se bucură
şi dincolo în spatele ochiului
apăreau şlepuri vechi vopsite cu sînge

6. eu nu m-am născut oarbă!
unde sînt luminile mele
îngropate în galerii subterane
de oamenii nopţii
şi cuvintele unei cărţi zăvorîte
în cuşca uitării
intru în sărbători ca-ntr-o plantaţie de oase
şi de viitor nu pot să-mi amintesc

pe străzi o curtezană a prevestirilor
îmi poartă pantofii
cineva înfige un par în creierul unei pieţe
un bot rîde un bot se apără
nici o primejdie doar corturile
în dimineaţa fragilă
şi vîntul
cu nările lui zidite de sare

7. mă-mbrac în alb
părul meu e alb
sînt asemeni zilei
care nu mai are nimic de ascuns
asemeni pieţei cu figurine de ipsos
aşteptînd să trăiască
cum poeţii muţi uneori în cărţile lor
îşi află glasul
într-o piaţă a cerului
ploi negre oameni negri
ţeste zdrobite în care mîinile lor
murdăresc creierul
şterg superbele desene ale gîndului
luaţi de pe mine această funingine
eu nu mă mai văd!

8. iată vorbele mele
se-ascund după vorbe străine:
sora mea are galoane de general
sora mea a venit pe lume
să se adapteze
sora mea face ordine în mine
mă latră şi fuge
cînd dorm mă acoperă cu ziarul
sora mea patinează pe calea victoriei
şi împarte bezele
o văd cum turbează că nu o aplaud
sora mea e „victima
imaginaţiei mele“

9. scriam o carte

creştea un golem în pîntecul meu
îmi ordona altfel rosturile trupului
după o autoritate străină
rupeam de pe mine folii de piele
scriam o carte un cîmp bătut în cuie
din care nu răzbate decît sensul torturii
un golem creştea în pîntecul meu
şi nu găsea loc să se nască
stam în faţa cenzorului
pe o masă ginecologică
neruşinarea trebuie rostită
cu candoarea animalului,
care nu ştie ce-i o analiză de laborator
şi chiureta rodea cu perfidie
puţin cîte puţin
să mai rămînă un rost de speranţă
şi pentru altă dată

10. visam o călătorie la viena
intram în vorbă cu oamenii în metrouri
împătuream un teanc de cămăşi
şi le dădeam drumul pe-o bandă rulantă
mă încăpăţînam să rezist
mergeam în fiecare sîmbătă la cinematograf
şi mă sărutam pe întuneric cu toni
alteori erau nopţi
cînd mă căţăram pe parapet
şi priveam pensionarii
ce durdulii găinuşe
doi cîte doi prin scuaruri
un cîrd de academicieni goi

11. cifrele nu-s făcute pe măsura stelelor
un austriac în austria
nu e un român în austria
limba învinsului mătură cocoloaşe de hîrtie
în mahalale mai cu seamă oamenii rîd mult
de parcă toţi s-ar alege cu o moarte uşoară
să proclamăm ziua de 1 aprilie
sărbătoare naţională

atunci aş putea să mă ospătez cu zăpadă
să înfiez un arici
să zbor spre alasca într-un ceainic

12. exersează-ţi labele
acoperă bine cu nisip
porcăria asta de viaţă
rade-te-n cap
trage-ţi ciorapul pe faţă
fugi de casele cu muşcate
lasă dimineaţa acolo unde e
şi închide o dată televizorul!

pauză

totdeauna seara o aşteptare
stă cuminte lîngă scaunul meu
şi îmi fixează uşa
eu cred că-mi cheamă jucăriile înapoi
să ne distrăm puţin

poate că sună chiar acum
şi pe vizor e o pauză mare albă

dar unde mi-am pus crimele acelea
prin ce caiete?

salvarea sufletelor

venea şi prinţul mîşkin seara pe la noi
şi ne apucam de salvarea sufletelor
erau şi cîţiva tineri care rîdeau
de morţile noastre linguşitoare
mie îmi venea să cînt la pian
să-mi lovesc cu degetele memoria
prea se duseseră toţi
cu colivie cu tot
— minute bune de scris –
cine mai aşteaptă alegerile
cine mai umblă cu lovituri de stat
cine-şi înghesuie în computer
creierul şi inima
trebuie să merg la cinema
să învăţ să vorbesc
trebuie să-mi fac alte fotografii
de la o săptămînă la alta
se prelinge pe geamuri o ploaie grena
ca o lăsare de sînge

şi cerul ca un ou moţăind

ce istorie şugubeaţă
ce vesel azil de bătrîni
mă uit la maşina princiară
— un papagal împăiat –
după atentatul de la sarajevo
şi nu ştiu rama acestui tablou
dacă strînge drama la centru
sau o trage spre margini
nu ştiu dacă mă aflu acolo
sau repet doar emoţia unei lecturi
a unui film
tremurul acela estompat
ca scuturarea unui corcoduş
din care nu mai cade nici un fruct

frumoase zile erau
cînd încă ne aminteam
ivirea incandescentă
a trupului nostru pierdut

ochi de şopîrlă bănuţi prin iarbă
dar cineva sărac ca mine
nu mă mai poate ajuta
nu-mi mai poate repara
pantoful roşu de femeie
şi ce uşor ajungeam înainte la timp
cu cerul tăiat pe din două
şi cum i se vindecau jumătăţile
cînd o mare lebădă albă
îl acoperea
aşa mă sperii mereu de gîndul gol
de limba palidă şi îngheţată
care nu-mi mai abureşte oglinda
şi repet sîrguincios ca un actor
somnul copilului care-am fost
adormit cu un fir de iarbă
în gură

să vorbim despre firul de iarbă
acest prezent cotidian
dat de trei ori peste cap
şi devenit cel mai actual trecut
despre virtuţile lui cabotine
cînd nora se joacă de-a soacra
şi din lada de zestre
zboară molii într-o fulguire suspectă
am observat că în prea multe locuri secrete
din pielea de şarpe a pămîntului
creşte cerul ca un ou moţăind
şi parcă te-aş iubi
imunitate supremă bătrîneţe
ce-mi ţii departe riscurile de casă
dar sînt gata trăită
mi-am terminat toate invenţiile
şi uite mi-e somn
aş vrea s-aud acum
cum picură apa din streşini
şi cum răsare luna
pe-o netedă şi tristă frunte
mă zbat să mai cîştig ceva
să mai cîştig un bici
cu care să lovesc această carne leneşă
aş vrea s-aud lumina zilei
cum îmi sparge fruntea ca o împuşcătură
şi rana verde naşterea
să se deschidă adîncă şi vulgară
cum puţurile de petrol
zvîcnesc în torturata lor inconştienţă
şi iată vorbele
pe drumuri tot mai lungi venind
jupoane de fată bătrînă
neprimenite cu anii
pe care le scoţi şi le pui
din nevoia de a lega pe cineva de tine
un poem de sute de versuri visam
dar nu pot fugi
rădăcinile se întăresc

pe măsură ce floarea se scutură
simt acul maşinii de cusut
înţepînd în acelaşi loc
simt picătura chinezească
crăpînd fragila coajă
şi sabia de bambus
în burta mea răsucindu-se insidios
făcîndu-mă totuşi să aştept
să binecuvîntez aşteptarea
să mă bucur că dincolo de geamul îngheţat
se făureşte încă un peisaj frumos
ca o simfonie neterminată
neterminarea mea dezolată şi extatică
întocmai ca acest tablou
cu maşina ciuruită de gloanţe
a prinţului franz ferdinand
acolo la sarajevo
ce istorie şugubeaţă
ce vesel azil de bătrîni

o casă atît de concretă

o dimineaţă în aşteptarea unui tren
sub lumina tulbure
ceştile de cafea şi surîsul

dar e vorba de viaţa mea
de această insesizabilă atingere
dintre somn şi întîmplare
ca naşterea unui sîmbure într-un fruct de lemn
şi aş merge de mînă cu umbra
cum merge orbul cu presimţirea
şi cangurul mic din marsupiu
îi vorbeşte mamei pe care n-o vede

un drum fără ţintă
doi saboţi fără paşi
şi locuieşti
într-o casă atît de concretă
ca o crimă deliberată
şi iată prinzi în mînă molia
un exerciţiu spiritual
iadul e chiar aici
învîrtindu-şi elicea prin aer

lumea în loc de lume

abia mai tîrziu am aflat
că se poate minţi din lipsă de întîmplări
mă gîndesc la bătrînii domni
care merg încet
şi nu ajung niciodată
la umbrele lor tremurătoare
ca perdelele în ceainărie
mă gîndesc la întîlnirile pierdute
şi înlocuite cum te-ai trezi
într-o veneţie scufundată
şi ai vedea magii venind din răsărit
şi după aceea
suspendarea dreptului la vorbitor
cînd iese la lumină lumea paralelă
lumea în loc de lume
cea în care nu se ascultă
şi nu se bate din palme

mergea după un diapazon nepotrivit
îşi fixase un loc prea înalt pe portativ
nu iubea ploile se plictisise
şi şi-a adus soarele în pat
noaptea la douăsprezece
şi atunci a văzut seraiurile
şi tot orientul
desfăcîndu-se în felii
şi femeile plutind spre el
cu flori de măr în mînă
şi a simţit disperarea
inventatorului rătăcit
într-un oraş din deşeuri

(cum nu pot eu să ies din banalitate
decît cînd scriu
cum nu pot eu să fiu
deşteaptă decît pe hîrtie
am nevoie de timp

pînă se deschide creierul
şi mă îngăduie
în intimitatea lui
unde îţi poţi alege totdeauna
culoarea pieselor cu care vrei să joci
poate la fel erau
şi poftele celeste ale lui
Kerouac şi Ginsberg
baletele lor bengale
în istoria iernii
cînd totul devine posibil
şi literele dezertează din cuvinte)

ei merg încet bătrînii domni
şi fac desene cu bastonul pe alei
ei spun minciuni şi juisează
şi sînt atît de singuri şi speriaţi

în parcuri sînt locuri obscure –
„mergeam la o femeie pe strada fîntînei
dar nu mai ştiu cum o chema“
îi aud povestind
şi ei au trecut înot canalul mînecii
şi au vînat elefanţi
şi au cîştigat maratonul
disperată
această posesie imediată
a lumii prin cuvinte
şi plicticoasă
ca o vînzare de lozuri
bătrînii domni
atît de optimişti
căci plină de flori era lumea
şi vara s-a dus

doar un cuvînt care dormea

fotografia lîngă vaza cu anemone
îmi amintea un bărbat sub un pom
aşteptînd o femeie
şi împrejur numai cărţi în dezordine
— nerăbdătoare case uşi zăvorîte –
stătea lîngă vaza cu anemone
şi nu-şi aprindea ţigara
şi nu întorcea capul
doar un cuvînt
care dormea cînd l-am auzit
s-a încolăcit cuminte în urechea mea

cîţi ani avea în rama aceea
cu fruntea pe jumătate tăiată
cu braţul lipsă
speriat de un flash consumat
acolo lîngă vaza cu anemone
un bărbat sub un pom
aşteptînd o femeie

frumoasă încordată întinsă pe apă

aici se-nchide uşa
se trag storurile
în spaţiul celălalt se vorbeşte
se văd cuvintele ca ouăle cad
în nisipul fierbinte
întregi se îngroapă

nimic nu-şi dorise mai mult
decît să fie femeie
să coboare pe chei
cu paşi de pisică
să traverseze stradela pînă la bazar
să cumpere mirt şi şofran
nimic nu-şi dorise mai mult
pentru trupul lui
în mirosul de peşte
în strigătele vînzătorilor de salep
„frumoasă încordată întinsă pe apă"

corsetul bunicii cu şireturi roze
poate amintirea unui adulter
poate doar iluzia unui secret îndemn
în celălalt spaţiu îşi fumează pipa
îşi aranjează şahul simţind cum fotoliul
se descleiază cu încetul
aşa veniseră la început cu rigle cu compasuri
ca la naşterea unei case ca la proiectarea
unei închisori
şi el era acolo abia un cozonăcel
fără semne particulare
şi alte accesorii
dar cum se-ncheagă o formă dintr-o nehotărîre
şi cum apare un neg pe pielea netedă a îngerului
să nu te sperie deschiderea acestei uşi
de după care se ridică un mare alb
atît de îndărătnic atît de adormit

toate acele capete închise toţi acei zimţi îmbucaţi
la încuietoarea memoriei
— o femeie mică mătăsoasă ca o lăptucă
întinsă pe covertă printre marinari –
îşi lua îndreptarul ortografic ortoepic
şi de punctuaţie şi căuta cum se scrie un cuvînt
era un vînzător de ilustrate
lipea zîmbete pe ochii orbilor ca nişte timbre poştale

nimic nu-şi dorise mai mult
decît să facă penitenţă-ntr-un bordel
şi după aceea şorţuleţul negru
cordeluţa mierea cîntînd cristalin
în confesional
nu poţi fugi striga din celălalt spaţiu
nu poţi fugi din zidirea de plumb şi de beznă
cu anotimpuri inversate în toate făgăduielile
lumii
acest atu al realităţii ştiute
vindecă mai puţin decît un parfum presimţit

şi era obosit obosit ca un ştreang
întins la maximum de trupul spînzurat
acolo printre mobile vechi
pe mochete uzate asculta clinchetul
unui clopoţel de crăciun
îşi simţea buclele clătinîndu-se pe urechi
degetele arse pe conuri de brad
suferind de forma ticăloasă a gîndului

aburi curgeau pe şosetele scoase în baie
mama cînta sub duş
el era un băieţel îşi făcea poveşti
aştepta să-i crească un cuib
se înfiora de mătăsuri
voia să se deschidă
captiv în trei dimensiuni
îşi amîna solemnitatea primăverii
cum evantaiul îşi alungă clipa
într-o bătaie repetată

nimic nu trece peste margine
în celălalt spaţiu numără banii
sortează hîrtii citeşte ziarul
băieţii se prezintă la unitate
cu lăzi de lemn
oricine te poate suspecta de circumciziune
şi tu dacă ai putea
te-ai da de trei ori peste cap
să curgi dintr-o capsulă într-alta
să te faci clepsidră
femeile plîng după perdele
femeile îşi smulg părul
femeile se mîngîie singure
femeile tac ca nişte cimitire fără cruci
femeile cu picioarele lor svelte
cu pensulele şi forfecuţele lor

şi el speriat acolo în faţa comisiei
surprinzînd privirile indiscrete
fiind în acelaşi timp curios şi ridicol
ce ironie deasupra catargelor lumii
el atît de bărbat în înfruntarea aceasta
şi atît de vulnerabil în confuzia unui schimb
de serviete

şi iar începe să ningă în biserică
şi iar se arată ecranul cu două culori
complementare
picioarele lui în acest lighean
de partea cealaltă sufletul
cu planetele lui rotitoare

şi ceasul lui la mîna mea

se auzea atunci orga
şi şcolăriţele negre
năvăleau în capelă
o plăcere măruntă
se cuibărea după ceafă
era totul mic cum e casa copilăriei
după o îndelungată absenţă
nu mai aveam ce să ne spunem
nici o metaforă nu poate salva
decrepitudinea unui vers
şi hîrtia pe care visez
are ceva dintr-un lătrat oarecare
dar noaptea cînd merg
printre zidiri severe
lăsîndu-mă dezbrăcată
suport acea vamă
a călătorilor clandestini
îmi place să vorbesc despre mine
iată o mărturisire derutantă
ca o familie de japonezi
într-un tîrg oltenesc
cînd aveam genunchii juliţi
cînd simţeam răceala apei curgînd
din cişmea era bucuria
uruitului năvalnic al unei posesiuni
lanţul întins între mine
şi tot ce aşteptam întîmplările
cu o mie de feţe să mă asedieze
să mă redea universului
ca în acele plimbări cu trăsura
sub ploaia coborînd în pantă
şi ochii căprui orientali pe prima magnolie
dar cît de vag se văd munţii
şi ceasul lui la mîna mea

un ţinut vechi îmi trece pe frunte
un copil rătăcit într-un munte de pietate

şi ruşinea tuturor serbărilor
cu bilete de favoare

plîngeţi doici istovite de altruisme
şi voi cămătari cu degete lipicioase
lumea se înghesuie la tîrg
rezistînd mereu tentaţiei
de a rămîne uitucă
de a desface o scoică
în care se rotunjeşte o perlă oarbă
lumea se-nghesuie la tîrg
pot să mă revărs în neştire
casa asta parcă nu mai e prietena nimănui
şi amintirile ei obiecte bune de exportat
în zone mai puţin populate
şi iar mă latră tristeţea
dintr-o epocă revolută
dintr-o joi de noiembrie
invizibilă în dunga orizontului
ca un punct

noaptea ferigile

mi-a spus că a iubit
o femeie cu picioare de cîine
şi eu m-am ghemuit la pieptul lui
şi l-am auzit toată noaptea urlînd

treceau prin aer cu lămpaşe galbene
aveau cuţite şi furculiţe de alpaca
ieşiseră la vînătoare
pe urmă a venit chiar vocea lui
în carne şi oase
şi am văzut cum îmi fura faţa
şi mi-o făcea un aluat mic
o cocă acolo
numai bună de adormit copiii
şi m-am pomenit că mi s-a scurtat sufletul
că mi-a ieşit din minte frumuseţea
că sînt o veşnicie fără calităţi

cresc jucării pe scările astea
dacă ţi-ai descoase încă o dată ochii din mîneci
dacă ţi-ai descoase mînecile din trup
ai vedea aeroplanele

dar el continuă să urle
pînă cînd simt ferigile
şi noaptea lipindu-mă de ea
ca un magnet